

НАПРЯМ 5. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-293-0-11>

ПЕРЕВІРКА ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Азаренко Т. І.

аспірант

*Науково-дослідного інституту публічного права
м. Київ, Україна*

Значну частину своєї незалежності Україна веде боротьбу із зовнішнім ворогом, відстоюючи свою територіальну цілісність, але при цьому активно здійснює пошук ефективних засобів подолання внутрішнього ворога, корупції. Більш того, саме в 2014 році було прийнято Закон України «Про запобігання корупції», в подальшому створено спеціальні антикорупційні органи, Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), прийнято низку антикорупційних програм. Завдяки цим та іншим чинникам, за результатами досліджень Трансперенсі Інтернешнл, Україна до 2019 року активно набирала бали, що вказувало на позитивні зрушення в цьому питанні. Після втрати балів в 2019 році, в 2020 році Україна не лише повернулася на попередні позиції, але й покращила їх, але даний показник все ще залишався низьким. Тож, боротьба з корупцією продовжилася й в часи військової агресії, але стан корупції в Україні все ще залишався значним тому засоби протидії корупції потребували вдосконалення.

Необхідність внесення відповідних змін та доповнень до норм чинного законодавства у сфері запобігання корупції, постала й в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України. Так, 4 травня 2022 року у Верховній Раді було зареєстровано законопроект № 7348 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за корупційні діяння під час дії воєнного стану», який передбачає значне посилення санкцій за незаконне збагачення у період воєнного стану. На думку автора законопроекту, корупціонери на війні гірші за мародерів, адже, обираючи свій гаманець, вони фактично працюють на боці агресора.

Отже є нагальна необхідність посилити боротьбу і на цьому фронті [1]. Дійсно, корупція під час воєнного стану завдає значної шкоди державі та її іміджу на міжнародній арені. Тому задля подальшої боротьби з корупцією постала необхідність внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», та встановлення спеціального правового регулювання на період воєнного стану задля забезпечення правової визначеності стосовно застосування окремих вимог і обмежень, передбачених зазначеним Законом, тож 8 липня 2022 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» № 2381-IX [2], який набрав чинності 3 серпня 2022 року. Згідно з даним Законом на період дії воєнного стану змінюються обмеження щодо одержання подарунків, вимоги щодо заходів фінансового контролю та працевлаштування осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Отже, погоджуємося з думкою, що ефективна боротьба проти корупції в Україні в умовах воєнного стану продовжується, окрім наявності відповідної політичної волі, така діяльність вимагає належного законодавчого забезпечення (комплекс нормативно-правових приписів, що регулюють механізми запобігання корупції, а також відповідальність за вчинення корупційних порушень), формування дієвої системи державних органів, забезпечення належного координування формування та реалізації антикорупційної політики, превентивні заходи запобігання корупції, а також її подолання в умовах воєнного стану [3, с. 92]. Крім того, Україна виконує рекомендації Європейської комісії, які значною мірою стосувалися антикорупційних заходів та забезпечення доброчесності державних органів влади, адже погоджуємося з думкою, що боротьба з корупцією і розбудова доброчесності – це дві сторони однієї медалі. У той час як у понятті «боротьба з корупцією» вбачається негативний відтінок, «розбудова доброчесності» говорить про більш позитивний вимір фактично того самого процесу [4]. Одним із засобів запобігання корупції та розбудови доброчесності є перевірка на доброчесність.

Перевірка на доброчесність – це заходи, спрямовані на виявлення можливих корупційних дій, вона є одним із способів запобігання та виявлення корупції [5]. Даний вид перевірки вже довгий час ефективно використовується в Сполучених Штатах Америки та низки інших країн. В Україні перевірка на доброчесність є порівняно новим засобом запобігання корупції, але який вже має певні результати.

На нашу думку, задля ефективної боротьби з корупцією необхідне подальше впровадження даного механізму перевірки, а саме

законодавчо закріпити механізм перевірки доброчесності в Національній поліції України, адже в період воєнного стану необхідність забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку зростає. Крім того, згідно з Законом України «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану» № 2123-IX від 15 березня 2022 року поліцейським надано додаткові повноваження, професійне та доброчесне виконання яких відіграє важливу роль у період воєнного стану.

Література:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за корупційні діяння під час дії воєнного стану» № 7348 від 04 травня 2022 р. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1288573> (дата звернення: 06.03.2023 р.).
2. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 08.07.2022 р. № 2381-IX. *Офіційний вісник України* 12.08.2022 – 2022 р., № 62, стор. 9, стаття 3711.
3. Шило С. М. Особливості застосування законодавства щодо запобігання корупції в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія : Право.* 2022. Вип. 74, ч. 2. С. 86–92.
4. The Geneva Centre for Security Sector Governance (DCAF). URL: <https://securitysectorintegrity.com/uk/виховання-доброчесності/боротьба-з-корупцією/> (дата звернення: 03.03.2023 р.).
5. Навчальний посібник з доброчесності поліції. Женевський центр з врядування у секторі безпеки / Женева 1 Швейцарія. URL: dcaf.ch (дата звернення: 02.03.2023 р.).